

Radovan Strnad (1874-1933)

Višji davčni uradnik in prvi predsednik čebelar-ske podružnice v Ilirski Bistrici, 1907. Zaslužen tudi za ustanovitev "ILIRSKEGA SOKOLA" v Ilirski Bistrici leta 1904.

domoljub. Po Antonu Žnideršiču se imenuje nova osnovna šola v Ilirski Bistrici. V parku domačih pomembnih mož na Vidmu pa stoji njegov doprni kip, delo **Zdenka Kalina**. Letos decembra bo minilo tudi 50 let od njegove tragične smrti, zato bo gotovo še priložnosti za osvetlitev pomena njegovega ustvarjalnega dela.

Prav zahvaljujoč domačemu čebelar-skemu društvu in njegovi nameri, da natančnejše razišče čebelarstvo dejavnost na svojem območju, so bili odkriti številni zanimivi podatki iz čebelarstva preteklosti na Bistriškem s preloma tega stoletja, ti pa uvrščajo domače organizirano čebelarstvo društveno dejavnost med najstarejše na Slovenskem. Čebelarstvo društvo Ilirska Bistrica bo tako že letos slavilo **90-letnico** svojega življenja in dela. **Ustanovljeno je bilo kot Podružnica slovenskega čebelarstva v Ljubljani, 21. julija 1907.** Njen prvi predsednik je bil **Radovan**

Mihael Urbančič

Železniški uslužbenec, podpredsednik, pozneje tajnik in odbornik prve čebelarstva podružnice v Ilirski Bistrici, 1907.

Strnad, podpredsednik pa **Mihael Urbančič**. Med društvenimi odborniki je bil tudi **Anton Žnideršič**, prav gotovo tudi duša društvene čebelarstva dejavnosti.

Ob Antonu Žnideršiču pa dežela pod Snežnikom premore še nekaj vrlih mož, ki so se izkazali kot odlični čebelarji in vgradili svoje delo kot svetel kamenček v mozaik uspešnega slovenskega čebelarstva. Tako ne smemo spregledati **Josipa Potepana Škrljevega** z Doljnega Zemona, ki je v drugi polovici prejšnjega stoletja oral ledino tudi na področju čebelarjenja. Prav tako tudi ne učitelja **Matijo Ranta**, zasluženega za razvoj sadjarstva na Bistriškem in v Brkinih in posredno tudi za razmah čebelarstva. Ob **Antonu Žnideršiču** omenimo tokrat tudi pomemben delež **Ivana Bilca**, Bistričana, ki je nase opozoril z nekaterimi inovacijami na področju čebelarstva in dobil zanje mednarodna odličja.

IVAN BILC (1874-1939)

Čebelarški strokovnjak in inovator

Družina Bilčevih je v Ilirski Bistrici znana in stara, cenjena domača družina. Predniki so v začetku 18. stoletja prišli iz Zagorja

na Pivki. Družina se je udomila v "Guranjem kraju", kot pravijo domačini staremu delu Bistrice. Danes poznamo dvojne Bil-

čeve. Na Levstikovi ulici št. 32 in na Bilčevi poti št. 4. Družina Bilčevih je dala ob našem čebelarju Ivanu, še dva posebno pomembna moža: pesnika, jezikoslovca in duhovnika **Franca Bilca** (1786-1828) in pesnika, popisovalca Bistriške doline, duhovnika in trnovskega dekana **Janeza Bilca** (1839-1906).

Tudi **Ivan Bilc** se je rodil v Ilirski Bistrici, in sicer pri gornjih Bilčevih. Ljudsko šolo je obiskoval v bližnjem Trnovem, na Reki pa trgovsko šolo. S čebelarstvom se je srečal doma, verjetno tudi pri **Antonju Žnideršiču**, ki je bil njegov vrstnik po letih in sošolec.

Življenje ga je zaneslo v Dolenjske Toplice, kjer je odprl trgovino z mešanim blagom, čebelarsko opremo in zgradil razmera velik čebelnjak.

Leta 1907 je Anton Žnideršič uresničil večkrat izraženo pobudo, da na Slovenskem postavi opazovalnice, ki bi vsak mesec zaznavala vse posebnosti v zvezi s čebelarjenjem. Prvo takšno mesečno poročilo preberemo v Slovenskem čebelarju, str. 107, letnik 1907. Preberemo lahko poročilo prvih dveh "opazovalnih postaj" v **Ilirski Bistrici** (Anton Žnideršič) in **Podgorju pri Kamniku** (Nikolaj Sallath). Že naslednji mesec je bilo objavljeno tudi poročilo tretje opazovalne postaje iz **Krške vasi** na Dolenjskem. Ob tem poročilu preberemo tudi sporočilo našega Ivana Bilca iz Toplic, ki pravi: *"Rojev sem imel precej in vse velike. Gestungovci so z malo izjemo vsi rojili. Nekaj mladcev tehta čisto že nad 33 kg. Izvrstno leto!"* Anton Žnideršič dodaja: *"A tudi v bistriškem okraju so vsi panji polni 'božjega blagoslova'. Ves neuspeh zadnjih dveh let, nadomestilo je sedaj trojno!"* Očitno je Anton Žnideršič pridobil svojega rojaka Ivana Bilca tudi za pomembno opazovalno delo pri čebelarjenju.

Da se je Ivan Bilc dobro poglobil v čebelarstvo, priča njegova **inovacija potovalnega voza** za prevoz panjev na pašo. Voz je Ivan Bilc razstavil na 53. shodu avstro-ogrskih in nemških potovalnih učiteljev in sočasni čebelarski razstavi, ki je bila od 8. do 12. avgusta 1908 v Dunajskem Novem mestu. Za svojo inovacijo je dobil **veliko srebrno državno medaljo** in **častno darilo Dunajskega Novega mesta**. V

"Slovenskem čebelarju" o tem preberemo urednikov pripis, da je Ivan Bilc dobil za svoj voz najvišje priznanje v svoji skupini. Na tej razstavi je **srebrno medaljo Šlezijske kmetijske in gozdarske družbe iz Opave** dobil tudi Anton Žnideršič, ki je razstavil dva svoja panja živih čebel.

Ivana Bilca so čebelarska priznanja vzpodbudila pri njegovem čebelarskem delu. Vrnil se je v Bistrico in v sodelovanju z Antonom Žnideršičem prilagodil svoj potovalni voz za prevoz AŽ panjev, ki so v tem času dobili dokončno obliko. Čebelarij je tudi sam in imel čebelnjak na bregu na sončni strani stare Bistrice.

Leta 1910 se je Ivan Bilc poročil s **Haniko Kregelj** in imel tri otroke: **Albina, Milovana** in **Ivanko**. Oba sinova je uspešno uvedel v čebelarstvo.

Po poroki se je znova selil v Dolenjske Toplice in se ukvarjal s trgovino in čebelarstvom. Domov se je vrnil šele pred 1. svetovno vojno. Med vojno je bil mobiliziran in se je vojskoval v Tirolih. Po končani vojni je v domači hiši "pri Bilčevih" odprl gostilno. V kriznih letih 1928-29 je doživel finančni polom, in to ga je zelo prizadelo.

Prijatelj in čebelarski tovariš Anton Žnideršič se je tedaj odselil v Ljubljano. Njegovo tovarno PEKATETE s čebelnjakom sta kupila Viktor Tomšič in Saša Ličan, ter nadaljevala z obema utečenima dejavnostima. Za delo s čebelami je Viktor Tomšič najel čebelarskega strokovnjaka Gregoriča iz Gorice, pri katerem se je za čebelarja izučil tudi Bilčev starejši sin Albin, ob njem pa tudi mlajši Milovan. Dne 16. novembra 1937 je tovarna PEKATETE pogorela. Lastnik Tomšič se je odločil, da opusti proizvodnjo testenin in na istem prostoru razvije lesno industrijo. Na nekdanjem Košomatovem vrtu s čebelnjaki in številnimi opazovalnimi panji je zrasla velika sušilnica furnirja, s čimer je za vedno prenehala čebelarska dejavnost na tem prostoru.

Milovan Bilc, sin Ivana Bilca, zdaj živi v Kopru, nam je prijazno predstavil dejavnost svojega očeta. Iz očetovega pripovedovanja se spominja, da je bil očetov potovalni voz za prevoz čebeljih panjev tedaj velika posebnost in da je Anton Žnideršič prav po tem vozu določil velikost svojih novih AŽ panjev. Sam tudi hrani očetove

Poročna slika Ivana Bilca in Hanike Krebelj, 1910. Zada je nevestina sestra Pepica Krebelj, desno Ivanov brat Albert Bilc, znan sokolski odbornik in vaditelj.

čebelarke medalje. Spominja se, da so pred drugo vojno imeli v Ilirski Bistrici večje čebelnjake tudi **Milan Ličan** in **Saša Ličan** (po 80 panjev), **Kazimir Kranjc** v Trnovem 60 panjev, sami pa da so imeli le še 20 ameriških panjev, ki sta jih po očetovi smrti leta 1939 z bratom Albinom zamenjala z AŽ panji. Po nekaj panjev pa so imeli tudi še nekateri drugi. Po drugi vojni sta sinova Albin in Milovan od bistriške čebelarke zadruge dobila v najem stroj za izdelovanje satnic. Stroj je imel dva valja,

jeklenega in kositrnega. Prvi valj je vosek oblikoval v satni list, drugi pa je vanj vtiskal satne forme. Izdelane satnike sta izročala zadrugi, ki jih je prodajala čebelarjem. Delo jima je šlo dobro od rok in dajalo zadovoljiv zaslužek, čeprav je bilo le sezonsko delo, sta čez zimo predelala v satne liste kar nekaj stotov voska. Delo sta opravljala še tja do sredine petdesetih let.

Brat Albin se je pozneje izučil za kinooperaterja, se redno zaposlil v domačem kinu in v šestdesetih letih opustil čebelarjenje.

Na očetovo pomembno čebelarjenje spominjajo le še tri lepe medalje, ki jih hrani sin Milovan: **srebrna** in **zlata medalja** Osrednje avstrijske čebelarke zveze za udeležbo na mednarodni čebelarški razstavi na Dunaju ter **velika srebrna medalja** Šlezijske kmetijske in gozdarske družbe iz Opave (Troppau), ustanovljene leta 1862. Žal je po podatkih iz "**Slovenskega čebelarja**", 1908, dokumentirana le prva medalja.

Srebrna medalja, ki jo je prejel Ivan Bilc na mednarodni razstavi v Dunajskem Novem mestu sredi avgusta 1908 za svoj čebelarški potovalni voz.

Čebelar

Ljubezen do čebel mora imet',

kdor hoče čebele imet'.

Vztrajen mora bit',

če prinesejo kaj ali nič.

Zadovoljen mora bit',

kdor hoče pravi čebelar bit'!

(Jože Iskra, 1997)